

Ս Փ Յ Ո Ւ Ռ Ք Ո Ւ Մ

ՏԻՐԱՅՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՐՏԻԿՅԱՆ

(Առաջնորդական տեղապահ
Աղբյուրների և Թուրքեստանի բեմի)

ՀՈՎՎԱԿԱՆ ՆՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՌՈՒՄԻՆՆԱԿՆ ԵՎ ԲՈՒԼՂՐԱՆՆԱԿ ԹԵՄԵՐԻՆ

Եհսփառ Հայրապետի կարգադրությամբ և ռումինահայ թեմական խորհրդի հրավերով, 1958 թվականի Զատիկական տոների առիթով, հովվական այցելությամբ մեկնեցի Ռումինիա և Բուլղարիա:

Մարտի 26-ին ակնածանքով համբուրեցի Վեհափառ Հայրապետի Աջը և իջա հուզումով և հավատով ծնրադրելու Իջման Ս. Սեղանի առաջ, շրթունքներին սաղմոսը՝ «Տէ՛ր, ուղղեա՛ զգնացս իմ ի ճանապարհս խաղաղութեան»:

Նույն օրը Երևանի երկաթուղային կայարանն էին եկել հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետը սարկավազների ընկերակցությամբ, և Տիրամայրը, որը ճանապարհում էր իր կրտսեր որդուն:

Հրաժեշտի հուզիչ ողջագուրումից հետո բարձրացա ինքնաթիռ: Եվ ահա Երևանի կապույտ երկնքի տակ սավառնակը ուղղվեց դեպի եթեր, դեպի Մոսկվա:

Հասա Մոսկվա և քարոզեցի հայոց եկեղեցում: Մոսկվա մնացի մինչև ապրիլի 2-ը և երեկոյան գնացքով մեկնեցի դեպի Բուխարեստ, Կիևի և Կիշինևի ճանապարհով: Ամեն տեղ ձյուն էր ու սառնամանիք:

Ապրիլի 4-ին, առավոտյան ժամը 9-ին հասա Ցաշ քաղաքը, որտեղ դիմավորելու էին եկել Բուխարեստից թեմական և թաղական խորհուրդների անդամները, գլխավորությամբ արժանապատիվ Տ. Մամբրե քահա-

նա Պիպերյանի: Ողջագուրումից հետո գնացքը շարժվեց դեպի Բուխարեստ: Կեսօրից հետո ժամը 5.30-ին հասանք Բուխարեստ: Կայարան էին եկել Կրոնից նախարարության ներկայացուցիչը, թեմական խորհրդի նախագահ Վ. Դանիելյանը, թաղական խորհրդի նախագահ Վ. Երեցյանը, Հայ մշակույթի տան տնօրեն Ադամյանը, «Սևան» և «Նոր կյանք» թերթերի ներկայացուցիչներ և շատ ուրիշներ: Ընդունելության պաշտոնական բարի գալուստի խոսքերից հետո, Կրոնից նախարարության ներկայացուցչի ավտոմեքենայով շարժվեցինք դեպի հայոց եկեղեցի, որտեղ հայ հավատացյալ ժողովուրդը սպասում էր հաղադական և Հսկումի արարողության սկսվելուն:

Հեռվից, շատ հեռվից լսվում էր հայոց եկեղեցու զանգերի մեղմանուշ ձայնը, որը հավատացյալներին հրավիրում էր հսկումի, աղոթքի...: Խորապես հուզվեցի: Կարծես գտնվում էի Ս. Էջմիածնի կամարների տակ, հսկումի պահին, և տեսնում էի Վեհափառ Հայրապետին աղոթելիս...: Եկեղեցու դասում տեղ գրավեցի: Հնչում էին հսկումի տրումաթախիժ մեղեդիները և սաղմոսները: Հարազատ մթնոլորտում, իմ տանը մեջ էի զգում: Ժամերգության վախճանին, ժողովրդի հեռմիասին ծունկի եկած երգեցինք «Տէր ողորմեա»-ն: Ապա ասացի իմ առաջին ողջույնի խոսքը:

«Ողջո՛ւյն Ս. Էջմիածնից, Օշականի Մեծ Սրբից, մեր նվիրական բոլոր ուխտավայրերից և մեր Վեհափառ Հայրապետից: Ողջո՛ւյն Արարատից, Մայր Արաքսից, Սևանից, Արարատյան դաշտից, և բոցավառ ողջո՛ւյն այդ դաշտի վրա ապրող, ստեղծագործող, ժայռերը հացի, կյանքի և լուսնի փոխող ձեր հարազատ եղբայրներից և քույրերից: Ողջո՛ւյն Վեհափառ Հայրապետից՝ Ռումինական Ազգային Եկեղեցու Պետ և Պատրիարք Նորին Սրբություն Հուստինիանին, որի հետ Վեհափառ Հայրապետը կապված է քրիստոնեական եղբայրության անբաժանելի սիրով և փոխադարձ հարգանքով: Սրտագին ողջո՛ւյն նաև հայ ժողովրդից՝ Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկային, որը նոր հորիզոն բաց արեց ռումին աշխատասեր և խաղաղասեր ժողովրդի պայծառ ապագայի և բարգավաճ, խոստումնալից ներկայի համար:

Թո՛ղ ամրապնդվի ավելի քան երբեք քրիստոնեական եկեղեցիների սերտ համագործակցությունը հանուն ժողովուրդների բարեկամության, ազգերի համերաշխության և աշխարհում խաղաղության հաղթանակի համար:

Թո՛ղ ժիլ և ծաղկի երիտասարդ Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի մեջ ապրող հայ ժողովրդի սերը դեպի այս երկիրը:

Հանուն Վեհափառ Հայրապետի օրհնում եմ այս երկրի ժողովուրդը, նրա կառավարությունը, նրա մտավորականությունը և աշխատավոր բոլոր բազմակները:

Թո՛ղ Տերը հովանի լինի այս դարավոր երկրի և ժողովրդի վրա, թո՛ղ նրա Աջը զորավիշ լինի Ռումին Եկեղեցու վրա, ամեն:

Ողջույնի այս խոսքերից հետո քարոզեցի Մեծ պահոց խորհրդի վրա:

Ապրիլի 6, Մաղկապարտ և Դոնրացիք: Ժողովուրդը ուրախության մեջ է: Կենդանություն է ստացել ամեն ինչ: Ամեն կողմ տոնական և հանդիսավոր եռուզեռ է տիրում: Մաղկապարտը մեր ժողովրդի սիրած ազգային-եկեղեցական տոներից մեկն է:

Եկեղեցում ժողովուրդը աղոթում է: Քարոզում եմ «Նրուաաղէմ, Նրուաաղէմ, որ կոտորէիր զմարգարէս և քարկոծ անէէր զառաքեալս առ քեզ, քանիցս ամբաստնաւ կամեցայ ժողովել զմահկոտնս քո՝ զօր օրինակ ժողովել հաւ զձագս իւր ընդ թևովք, և ո՛չ կամեցարուք» բնաբանով:

Սուրբ պատարագի ավարտին, եկեղեցական թափոթով ուղղվում եմ առաջնորդարան և ընդունում բարի գալուստի հուզիչ խոսքեր: Խանդավառ և սրտագին զրույց է սկսվում Մայր Աթոռի, Վեհափառ Հայրապետի, Մայր Հայրենիքի շուրջ: Անհուն կարոտ կանաչ աչքերում դեպի Ս. Էջմիածինը, Մայր

Հայրենիքը: Հարցումներ, անհատներ հարցումներ, որոնց պատասխանում եմ սիրով, խանդավառում բոլորին Ս. Էջմիածնի նոր կյանքով, Վեհափառ Հայրապետի ծրագրերով, Հայրենիքի վառ նվաճումներով:

Երեկոյան նախագահում եմ Դոնրացիքի արարողության: Հավատացյալ ժողովրդի հետ երգում ենք «Բաց մեզ, Տէր, բաց մեզ, Տէր, բաց մեզ, Տէր, զդուռն ողորմութեան, որ ողբալով կարդամք առ քեզ»:

Սկսվում է Ավագ շարաթը: Մինչև Ավագ չորեքշաբթի իրիկունը, տեղական սովորության համաձայն, հավատացյալ ժողովուրդը մաքրում, լվանում է եկեղեցին: Դպրոցականները արձակուրդի մեջ են:

Ավագ հինգշաբթի: Հանդիսավոր սուրբ պատարագ: Հաղորդվում են շատերը: Երեկոյան նախագահում եմ Ռումինական արարողության, լվանում եմ դպրոցականների ոտքերը, որոնք շապիկ հագած, ահիվ և երկյուղածությամբ բարձրանում են Ս. Սեղան: Պահը դառնում է ավելի իմաստալից և խորհրդավոր, երբ երեկոյան սկսվում է «Քառավարման», «Լացի» ժամերգությունը: Այս ժամերգությունը սակայն տեղական ժողովուրդը սովոր է կոչել նաև «Տէր ողորմեալի ժամ»: Շատ-շատեր եկել են լսելու ժամերգությունը: Անհամբեր սպասում եմ: Եվ ահա մթնության մեջ լսվում է դպրաց դասի կողմից երգված «Տէր ողորմեա»-ն երգեցողությունը շարունակվում է, որովհետև քառասուն անգամ կրկնվում է: Եվ պատկերացնում եմ... Հուզան, մարդկային զգացմունքի ամենամեծ խորհրդանշան եղող սուրբ համբույրով մատնելու է գալիս իր Տիրոջը, սակայն ճանապարհին զղջում է, կանգնում, որովհետև երգը գնալով ուժեղանում է, բարձրանում և մեղմանում ու հանդարտվում, ինչպես Հուգայի ալեկոծ հոգին: Մտածում եմ, թե ավելի չավ կլինի այս երգը կոչել «Հուգայի ողբ», որովհետև թողություն է խնդրում Հուգան իր գործած ոչ մարդկային արարքի համար:

Հագիվ դադարած զղջման և ողբի այդ խորհրդավոր «Տէր ողորմեա»-յի վերջին հնչյունները, մթնության մեջ, վարագույրի հետևից լսվում է տիկին Փուլատյանի քաղցր ձայնը՝ «Ո՛ւր ես, Մայր իմ, քաղցր և անուշ»: Երգը ալեկոծում է բոլորի սրտերը: Երգից հետո քարոզում եմ «Ե՛ր գիշեր» բնաբանով, նկարագրելով բնական գիշերը բնության մեջ և հոգեկան գիշերը՝ Հոգայի սրտի մեջ: Գիշերը շատ ուշ վերջացավ արարողությունը: Դրսում անձրև էր: Բնությունը կարծես արտասվում էր Հուգայի մատնության վրա:

Ավագ ուրբաթ: Հիսուսի գերեզմանը դարձավ իմ ծաղիկներով: Երեկոյան, եկեղեցու բակում, ժողովրդով, բահանայից դա-

սով և դպրաց դասով, մոմերով, լապտերներով և խաչվառներով կատարեցինք թաղման կարգը:

Ավագ շաբաթ: Երեկոյան ժամը 6-ին սկսվեց Ճրագալույցի պատարագը: Պատարագի ընթացքին կարդացի վեհափառ Հայրապետի դատկական շնորհավորական նամակը, որից հետո քարոզեցի «Զի Յիսուս Քրիստոս երէկ և այսօր նոյն և յաւիտեան» բնաբանով:

Քրիստոսի հրաշափառ հարուրյան առավառք արևոտ էր: Եկեղեցին լիքն էր, բակը նույնպես: Պատարագեցի և քարոզեցի «Չէ աստ, այլ յարեալ» բնաբանով: Վերնատանից շատ ներդաշնակ և մեղմ երգում էր եկեղեցու քառաձայն երգեցիկ խումբը:

Երկուշաբթի, հիշատակ մեռելաց: Հոգեհանգստյան պատարագից հետո այցելեցի հայոց գերեզմանատունը, որը շատ կոկիկ էր և մաքուր: Ժողովրդի հոծ բազմության ներկայությամբ, քահանայից և դպրաց դասի հետ, թեմական և թաղական խորհուրդների անդամների ներկայությամբ, հոգեհանգստյան պաշտոն կատարեցի վեհափառ Հայրապետի հոր՝ Աբրահամ Պալճյանի շիրմի վրա: Երեկոյան հրավիրվեցի «Կոմիտաս» երգչախմբի համերգին: Հաջող ելույթից հետո խումբը իրավունք պիտի ստանար մեկնելու Բուդաբեշտ: Այդ իսկ պատճառով համերգին ներկա էր Ազգությունների փոքրամասնությանց ներկայացուցիչը: Համերգի վերջում, մեր ծանոթության ժամանակ Ազգությունների փոքրամասնությանց ներկայացուցիչի հետ, ես ասացի, որ «Առհասարակ մարդիկ, երբ համերգին են գնում, ուրախ տրամադրությամբ են գնում: Որպես Հայրենիքից եկած հայ մարդ, երբ եկա այս գիշեր հայկական համերգին, ավելի ուրախացա, իսկ ուրախությունս կրկնապատկվեց, երբ տեսա, որ կառավարությունը ուղարկել է իր ներկայացուցիչը լսելու, գնահատելու և արժեքավորելու հայ երգը: Իմ մաղթանքն է, որ հայ երգը այս դարավոր ժողովրդի հողի վրա իր բաժինը բերի այս երկրի ժողովրդի երգի հետ և երկուսը միասին դառնան երջանկության և խաղաղության երգը:

Ապրիլի 16-ին, չորեքշաբթի օրը, ընկերակցությամբ ռումինահայ թեմական խորհրդի փոխ-նախագահներ Վ. Դանիելյանի և դոկտ. Գ. Բամբուկճյանի և առաջնորդարանի քարտուղար Հ. Գալփաքյանի այցելեցի սովետական դեսպանատուն, որտեղ ընդունվեցինք դեսպան Ե. Եփրեմյանի կողմից: Մեկ ժամից ավելի տևող այս ընդունելությունը անցավ չերմ մթնոլորտի մեջ:

Ապրիլի 18-ին, ռումինահայ թեմական խորհրդի փոխ-նախագահ Վ. Դանիելյանի և

առաջնորդարանի քարտուղար Հ. Գալփաքյանի ընկերակցությամբ այցելեցի Կոնստանցա քաղաքը: Կոնստանցան, Բուխարեստանցա քաղաքը, Կոնստանցա քաղաքն է, որը գտնվում է Սև ծովի ափին (պատմական անունն է Տոմիս):

Կայարան դիմավորելու էին եկել տեղի թաղական խորհրդի անդամները, Դավանությանց բաժանմունքի Կոնստանցայի շրջանի ներկայացուցիչը, Ռումին Օրթոդոքս Եկեղեցու ներկայացուցիչը և հայ հասարակությունը:

Նույն օրը այցելեցի Կոնստանցայի փոքրամասնությանց մշակույթի տունը, հայկական դպրոցը, Կոնստանցա քաղաքի Ժողովրդական խորհուրդը: Այցելեցի նաև Ժողովրդական խորհրդի նախագահ Վասիլե Ռուպարի: Ամենուրեք գտա ջերմ և բարեկամական ընդունելություն:

Դեկտեմբերյան այցելեցի կուսանաց վանքը Ս. Աստվածածին անունով: Եկեղեցին փայտաշեն է, կառուցված 1700 թվականին, բուն ռումինական ոճով (Մարամուրեշի շրջանի ոճով): Մայրապետն էր Կիրիլա Յոզեֆինան:

Կոնստանցայի շրջանի Ռումին Օրթոդոքս Եկեղեցու ավագանիության հրավերով և ավագներից և մի խումբ ռումին քահանաների ընկերակցությամբ այցելեցի նորակառուց երեք եկեղեցիներ և առաջնորդանիստ Մայր Եկեղեցին, որտեղ ընդունվեցի չերմությամբ:

Կիրակի առավառ պատարագեցի և քարոզեցի հայոց եկեղեցում, բերելով Կոնստանցայի հայ հավատացյալներին Ամենայն Հայոց Հայրապետի ողջուններն ու օրհնությունները: Հավատ սուրբ պատարագի հանդիսավոր հոգեհանգստյան պաշտոն կատարեցի ապրիլյան բյուրավոր նահատակների հիշատակին:

Նույն օրը, Փոքրամասնությանց տան հանդիսասրահում, հոծ բազմության ներկայությամբ, դասախոսեցի Ս. Էջմիածնի այսօրվա վիճակի, Հայրենիքի վերելքի և ծաղկման մասին, ինչպես նաև Ադրբեջանի և Թուրքիստանի հայ թեմերի մասին:

Թաղական խորհուրդը, ի պատիվ իմ Կոնստանցա այցելության, տեղի «Մուդեռն» ճաշարանում տվեց պաշտոնական ճաշկերույթ, որին ներկա էին թեմական խորհրդի ներկայացուցիչները, թաղական խորհրդի անդամները, ազգային փոքրամասնությանց Մշակույթի տան խորհրդի անդամները և տնօրենը, ազգային վարժարանի տնօրենը, Ռումին Օրթոդոքս Եկեղեցու Կոնստանցայի շրջանի ավագանիները, ինչպես նաև Դավանությանց բաժանմունքի ընդհանուր հսկիչը, ընկերակցությամբ Կոնստանցա, շրջանի քարտուղարին:

Հրաժեշտի ժամին Կոնստանցայի կայսրանում մեծ բազմություն էր հավաքված ինձ ձանապարհելու: Ներկաների կողմից խոսեց Կոնստանցայի շրջանի Դավանությանց քարտուղարը և ասաց. «Մենք Ձեզ լսեցինք և գտանք, որ Դուք, ոչ միայն պատրաստված հոգևորական եք, այլև առաջադեմ, գիտակից մարդ, և մեզ պատիվ է Ձեզ ունենալ մեր մեջ մշտապես: Սա ասում եմ ջերմությամբ և անկեղծությամբ»:

Ապրիլի 22-ին, ընկերակցությամբ թեմական խորհրդի փոխ-նախագահ դոկտ Գ. Բամբուկյանի, փաստաբան Տիգրան Մինասի և առաջնորդարանի քարտուղար Հ. Գալստիսյանի, ընդունվեցի Ռումեն Եկեղեցու Հովվապետ Ամենապատիվ Տ. Հուստինիան Պատրիարքի կողմից: Համբուրգի Աջր Ամենապատիվ Հուստինիան Պատրիարքի, հաղորդեցի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ողջուններն ու բարեմաղթությունները Ռումեն Սրբողոքս Եկեղեցու բարգավաճման, Նորին Ամենապատվության արևշատության և Ռումեն երկրի բարօրության համար: Պատասխան խոսքի ընթացքում Ամենապատիվ Հուստինիան Պատրիարքը համբուրց ինձ և օրհնեց, բարեմաղթություններ անելով Հայ Եկեղեցու բարգավաճման և Վազգեն Ա Կաթողիկոսի արևշատության համար:

Նույն օրը այցելեցի Դավանությանց բաժանմունքը և ջերմությամբ ընդունվեցի ընդհանուր քարտուղար Տ. Տոկարուի կողմից և նրան հաղորդեցի Ամենայն Հայոց Հայրապետի ողջունները, միաժամանակ շնորհակալություն հայտնելով այն ջերմ ընդունելության համար, որին արժանացա Ռումենական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկի ուղիղ և առաջին իսկ օրից: Այս բարեմաղթություններ արեցի Ռումենական Ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի ծաղկման և բարգավաճման ու ուսման Ժողովրդի բարօրության և խաղաղ կյանքի համար:

Իր պատասխան խոսքում Տ. Տոկարուն խոսեց ուսման հայ համայնքի հայրենասիրական գործունեության և Ռումեն երկրին նվիրվածության մասին, գոհունակությամբ ավելացնելով, որ հայ համայնքը միշտ Ռումեն կառավարության գլուխգործոցներն և հոգածության առարկան է:

Ապրիլի 23-ին, առաջնորդարանի քարտուղար Հ. Գալստիսյանի հետ, այցելեցի Սուշավա: Կայսրանի դիմավորելու էին եկել տեղի հոգևոր հովիվ արժանապատիվ Տ. Գնեկ քահանա Մանդալյանը և Դավանությանց բաժանմունքի շրջանային լիազորը: Այցելեցի Սուշավայի շրջանի հայ եկեղեցիները և Զամբա վանքը:

Հաջորդ օրը ուխտի գնացի Հաճկատար Ս. Աստվածածին վանքը, որն անցյալում եղել է հայ մշակույթի վառ օջախներից մեկը և որտեղ իր քառասունքն էր անցկացրել Վեհափառ Հայրապետը, աղթքով և ծոմապահությամբ: Այդ օրը անձրևում էր: Իսկական ուխտի օր էր: Ս. Հաճկատար այցելել և անձրև շտեմնել նշանակում էր, որ ուխտդ կատարված չէ և չի կատարվելու: Ես ուրախ էի, որ իմ ուխտը հաճելի էր Աստծուն: Վանքը կառուցված է 1512 թվականին, գեղեցիկ մի բլրի վրա, քաղաքից հեռու: Հիանալի դիրք ունի: Վանքի զանգակը բերվել է Տաթևից. կա արձանագրություն զանգակի վրա:

Ուխտավորի բարեպաշտիկ զգացումներով, ձեռքիս մոմ, ուխտավորների բազմության ներկայությամբ նախագահեցի ծամերգության, մինչ Տ. Գնեկ քահանայի, իր հիանալի և անուշ ձայնով երգում էր Կոմիտասի «Տէր ողորմեա»-ն, ուխտավորների իսկ հորինած բառերով այս հրաշագործ սուրբ վանքի մասին:

«Սուրբ Հաճկատար, Մայր ողորմած,
Չողորմութեան դուռն մեզ բաց.
Առողջութիւն տուր հիւանդաց
Եւ օգնութիւն ուխտաւորաց.
Յաջողութիւն գործոց բարեաց,
Ազատութիւն ի թշնամեաց:

Սուրբ Հաճկատար, փոքրիկ բլուր,
Ամենեցուն խնդիրքը տուր:
Սուրբ Հաճկատար, փոքրիկ տաճար,
Ամենեցուն դու կուտաս ձար»:

Որբաք առավոտ, ընկերակցությամբ Տ. Գնեկ քահանայի, այցելեցի Բոտոշան քաղաքը: Դիմավորելու էին եկել թաղական խորհրդի անդամները զվարթությամբ Անտոն Տրանկուի: Նույն օրը կատարեցինք ծամերգություն և խոսեցի քարով:

Հետևյալ օրը այցելեցի Բոտոշանի հայոց գերեզմանատունը, որտեղ կային շատ գեղեցիկ մարմարյա գերեզմանաքարեր: Անցյալում հայաշատ այս քաղաքում ներկայումս շատ քիչ հայեր են ապրում:

Ապրիլի 26-ին այցելեցի Բալդու քաղաքը, ընկերակցությամբ Տ. Գնեկ քահանայի:

Վիրակի օրը պատարագեցի և քարոզեցի հայոց եկեղեցում: Պատարագին ներկա էին հովատացյալներ և պաշտոնական անձնավորություններ ու ուսման քահանաներ: Բարի զայլատի ջերմ խոսք արտասանեց թաղական խորհրդի նախագահ փաստաբան Մանեա Մանուկովիչը, որից հետո խոսեց նաև ուսման եկեղեցու ավագերեց Բեթան և ասաց. «Ուղում եմ այս տոթից օգտվել իմ հարգանքը և սերը հայտնելու Հայ Եկեղեցուն, ու-

րովհետև ես գիտեմ Հայ Եկեղեցու պատմությանը և ճանաչում եմ մանավանդ Ձեր Կաթողիկոսին՝ Վազգեն Ա-ին: Բարի գալուստ եմ մաղթում Ձեզ: Ձեր մեջ ես տեսնում եմ ոչ միայն Հայոց Եկեղեցու ներկայացուցչին, այլ նաև Հայ և Ռուսների Եկեղեցիների քրիստոնեական եղբայրության և համագործակցության ջատագույն: Թող իրար կապված լինեն Հայ և Ռուսների Եկեղեցիները: Դուք Ձեզ հետ այստեղ բերեցիք ոչ միայն արևոտ Հայաստանի ծաղիկները բույր, այլ նաև Ս. Էջմիածնի հնադարյան Տաճարի խնկի բուրմունքը: Ապրում ենք ատոմային դարում, և այսօր ավելի քան անցյալի մեջ, մեր Եկեղեցիները պետք է միասին պայքարեն հանուն քրիստոնեական եղբայրակցության և եկեղեցիների ու ժողովուրդների համագործակցության: Ես վստահ եմ, որ Աստված պիտի օրհնի խաղաղության պաշտպանության նվիրված մեր այս աշխատանքը և մեզ պիտի օգնի, որ մենք խաղաղություն ունենանք, խաղաղություն, որը շատ պետք է մեզ, որպեսզի մեր արտերը առատ հաց ունենան, մեր մարմինները՝ առողջություն և մարդու կյանքը երջանիկ լինի: Ձեր միջոցով իմ որդիական հարգանքն ու մաղթանքները Վազգեն Ա Կաթողիկոսի արևշատության, իր Եկեղեցու բարեգաղթման և բարեկարգման ու հայ ժողովրդի երջանկության համար:

Հայր Բեժանին պատասխանելով, հայտնեցի իմ էլ համաձայնությունը, ավելացնելով, որ այսօր ավելի քան երբեք մեր ժողովուրդը, Հայրենիքը և Ս. Էջմիածինը կարիք ունեն մնալուն խաղաղության:

Բակրուհի հայ համայնքի և թաղական խորհրդի կողմից տրված պաշտոնական ճաշկերույթից հետո, երեկոյան, վերադարձա Բուխարեստ:

Ապրիլի 30-ին, Բուխարեստի Ստեփան Շահումյանի անվան Մշակույթի տան հանդիսասրահում դասախոսեցի «Ս. Էջմիածինը երեկ և այսօր» թեմայով:

Մայիսի 1-ին հրավիրվեցի ներկա լինելու Բուխարեստի աշխատավորների շքերթին:

Մայիսի 4-ին պատարագեցի և քարոզեցի Բուխարեստի հայոց եկեղեցում Կանաչ կիրակիի մասին:

Մայիսի 5-ին այցելեցի Բուխարեստի հայկական վարժարանը և մանկապարտեզը:

Մանկապարտեզի փոքրիկները կատարեցին արտասանություններ և խմբերգեր: Վարժարանի տնօրեն Նոնա Գրիգորյանը առաջնորդեց մեզ վարժարանի սրահ, որտեղ հավաքված էին բոլոր աշակերտները, որոնց անունից 7-րդ դասարանի աշակերտուհի Սոնա Գազազյանը բարի գալուստի ջերմ խոսքեր արտասանեց: Պատասխանելով ասացի.

«Շատ սիրելի աշակերտներ. ուրախությունը եթե միակողմանի լիներ, ամբողջական չէր լինի: Ես էլ մեծապես ուրախ եմ, որ տեսնում եմ ձեզ առողջ, մաքուր, կայտառ և խոստումնալից: Դուք լավ գիտեք, ու ձեր տան մեջ ձեր մայրերը անուշեղենը միշտ ամենից հետո սեղան են բերում, որպեսզի բոլորի բերանները քաղցրանան. և այդ քաղցրությունը մնա: Այսօր էլ նույնը պատահեց այստեղ: Ուղիղ մեկ ամիս է, որ ես ձեզ մոտ եմ և դրացի, կամ ինչպես ասում ենք Հայաստանում՝ հարևան, գրեթե կողք-կողքի, սակայն այսօր միայն եկա ձեզ տեսնելու, որպեսզի ձեր մանկական քաղցրությունը, ձեր այս միջավայրի անուշությունը, սուրբ հարկի բույրը երկար մնան իմ մեջ: Ծակատագիրը մեզ բոլորիս գեցեց զանազան երկինքների տակ: Դուք երջանիկ եք, ապրելով այս ազատ, խաղաղ ու պատմական երկրում: Պետք է սիրեք այս երկիրը, նրա ժողովրդին, լեզուն, մշակույթը և լավ քաղաքացիներ լինեք: Դրա հետ միասին դուք պետք է սիրեք ձեր մայրենի քաղցր լեզուն: Ես ձեր բոլորին հաջողություն եմ ցանկանում և ավելացնում եմ, որ մի գեղեցիկ օր, շատ գեղեցիկ մի օր, երբ վերադառնաք Հայրենիք, առանց ձեր դասարանը կրկնելու սովորեք հայրենի դպրոցների մեջ: Ապրեք և շատ ապրեք»:

Ուսուցչանոցում հյուրասիրվեցինք տնօրենության և ուսուցչական կազմի կողմից:

Շուրջ մեկ ամիս մնալով ռումինահայ գաղութում, մայիսի 8-ին, հրաժեշտ առի գեղեցիկ Բուխարեստի մեր հայրենասեր և ազնիվ հայ գաղութից լավագույն և անմոռանալի տպավորություններով և հինգշաբթի օրը օդանավով մեկնեցի դեպի Սոֆիա, հովվական այցելություն տալու նաև բուլղարահայ թեմին:

(Շարունակելի)